TRADUCERI ŞI DIORTOSIRI

Din Omilia despre Preasfânta Maica lui Dumnezeu a Sfântului Atticus, Episcopul de Constantinopol[1]

Nimic din lumea pământească şi cerească nu se poate asemăna cu Maica Domnului.[2] Caută, omule, în toată creaţia cu mintea ta şi vezi dacă găseşti ceva care să fie mai de preţ sau mai măreţ decât Preasfânta Fecioară Maria. Parcurge tot pământul, cercetează marea, întreabă văzduhul, pătrunde cu inteligenţa cerurile, gândeşte la toate cetele cereşti şi vezi dacă este ceva mai minunat decât Preasfânta în toată creaţia. Pe Dumnezeu Îl preamăresc îngerii şi arhanghelii, adorându-L cu cutremur; heruvimii sunt cuprinşi de teamă; serafimii, fără să se apropie de El, zboară şi cântă neîncetat: „*Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot, plin este cerul şi pământul de mărirea Ta*”.[3] Marea nu poate să suporte glasul Său, iar norii la înălţarea Lui la ceruri Îl poartă cu frică. Soarele, la răstignirea Lui, n-a suportat să vadă batjocura la care a fost supus, şi s-a întunecat. Iadul a dat afară din el cu frică pe morţii cei din veac adormiţi, când L-au văzut coborând la el.[4]

---

[1] SFÂNTUL ATTICUS, Episcop de Constantinopol, *Omilie despre Preasfânta Maica lui Dumnezeu*, **PG**, 65. A se vedea şi textul din Revue de L'Orient Chrétien, Troisieme serie Tome X (XXX: 30e volume) – 1935-1936.

[2] Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu este „*cea mai cinstită decât heruvimii şi mai mărită fără de semănare decât serafimii*”. Toată creaţia datorează ei Naşterea Fiului lui Dumnezeu, Care S-a făcut om dintr-însa şi cu trupul luat din trupul ei, El a realizat mântuirea noastră. Pentru aceasta, cum spune Preacurata, toate neamurile o fericesc, atât pe pământ cât şi în ceruri. Evident, Dumnezeu n-a ales pe nimeni altcineva din care să-Şi alcătuiască firea Sa umană. Numai pe Preacurata a pregătit-o şi apoi din ea S-a făcut om. Astfel, Maica Domnului, atât prin naşterea ei omenească din dreptii Ioachim şi Ana, cât şi prin nevoinţele ei, s-a făcut vas ales al Duhului Sfânt în care Dumnezeu S-a sălăşluit şi S-a născut om adevărat.

[3] Isaia 6, 3.

[4] De Dumnezeu toate se tem şi se cutremură, creaţia fiind opera Lui. Această temere însă nu este ca una dintre Stăpân şi sclav, ci asemenea dintre Creator şi creatura Sa iubită. Deci, creaţia se îndreaptă spre Făcătorul ei cu iubire şi îşi are în El raţionalitatea ei. Ea nu poate să rămână în afara lui Dumnezeu pentru că în afara Lui nimeni nu poate exista. De aceea toate câte Dumnezeu le-a făcut sunt în dependenţă de El, cosmosul fiind lucrarea Lui, iar El Stăpânul ei. Evident, dintre toate creaturile Sale Dumnezeu a ales pe Preacurata Fecioara Maria pentru a fi mamă Fiului Lui. Din ea Cuvântul Şi-a alcătuit trup pentru a trăi împreună cu noi şi a rămâne în relaţie cu El pentru totdeauna. Pentru aceasta Maica Domnului este maica întregii creaţii, fiind în legătură cu noi prin firea sa omenească şi în relaţie cu Dumnezeu prin firea omenească pe care a luat-o dintr-însa şi cu care a păstrat-o în unire desăvârşită cu firea divină în Ipostasul Său pentru totdeauna.

Numără toate aceste fapte minunate şi admirabile ale măreţiei Fecioarei. Pe ea toată creaţia o preamăreşte cu teamă şi cu cutremur, deoarece L-a primit în pântecele ei pe Dumnezeu mai presus de fire. Din pricina ei toate femeile sunt fericite. Datorită ei, nu mai este acuzată de acum partea femeiască, căci a dobândit prin ea o măreţie mai mare decât a îngerilor. Prin ea Eva a fost vindecată,[5] Egipteanca a fost trecută sub tăcere,[6] Izabela a fost uitată[7] şi Irodiada nu va mai fi pomenită niciodată. De acum, deci, toate femeile vor fi admirate. Sara va fi lăudată pentru că din ea s-a născut o mulţime de popoare.[8] Rebeca este onorată ca una care este

[5] Maica Domnului a fost pusă în paralel cu strămoaşa Eva din primele veacuri ale Bisericii. Întâlnim această paralelă la Sfântul Irineu de Lyon şi la alţi Părinţi ai Bisericii primare. Această paralelă scoate în evidenţă faptul că, precum păcatul a intrat în lume prin neascultarea Protopărinţilor noştri, aşa, prin ascultarea Preacuratei Fecioare Maria, a venit mântuirea la toate neamurile. De asemenea, dacă Eva, deşi era fecioară, nu şi-a păstrat curăţenia sufletească căci a primit în mintea ei cuvântul diavolului, care a sedus-o spre păcat, Fecioara Maria însă a biruit orice ispită şi orice gând vrăjmaş. Datorită acestei curăţii şi acestei sfinţenii deosebite, Preacurata s-a făcut primitoare întrutotul a Cuvântului lui Dumnezeu în pântecele ei, pe Cel Ce poartă toate cu cuvântul puterii Sale şi s-a făcut Maică a vieţii, născând pe Dumnezeu Care ne-a dăruit viaţa veşnică. Eva, dimpotrivă, a zămislit întru păcate şi fărădelegi, aducând moartea şi stricăciunea în neamul omenesc, deci într-un cuvânt s-a făcut maică a morţii. În felul acesta, Preacurata este superioară Evei, că, deşi s-a născut cu păcatul strămoşesc, n-a căzut pradă mişcărilor acestuia, ci le-a învins prin harul lui Dumnezeu şi prin eforturile ei, ajungând astfel „*cea plină de dar*" şi Maică a Dumnezeului nostru, Mântuitorul lumii.

[6] Egipteanca este mama adoptivă a lui Moise, cea care l-a găsit pe prunc pe malul Nilului şi l-a luat în casa tatălui ei (Exod 2, 1-10).

[7] Izabela a fost soţia lui Ahab, aceea care a dus poporul la închinarea la idoli. Ea este cunoscută mai bine în vremea profetului Ilie (3 Regi 9, 12).

[8] Sara a fost soţia lui Avraam şi mama lui Isaac. Cuvântul „Sarah" provine din Egipt: Sa - înseamnă fiul, Rah - este discul, „*soare*". Deci, fiica zeului Ra era considerată a fi o prinţesă. Acest nume „Sara" a fost preluat şi în ebraică şi dat acestui personaj important din Vechiul Testament. Informaţiile despre Sara le avem din Facere 11-23. Avraam şi soţia sa, Sara, au trăit prima parte a vieţii în Haran, de unde au venit în Canaan. Când Avraam avea 75 de ani, Dumnezeu i-a poruncit să plece în ţara făgăduinţei. Sara, soţia sa, şi-a urmat bărbatul în aceste ţinuturi străine. Prima informaţie pe care o avem despre Sara este că era stearpă. În contextul în care Dumnezeu îi promisese lui Avraam că fiii lui vor deveni o mare naţiune, infirmitatea Sarei era o problemă greu de rezolvat din punct de vedere biologic. Când Avraam a împlinit 99 de ani, Dumnezeu a vorbit cu el şi l-a binecuvântat cu copii şi pământuri. Atunci i-a schimbat numele, atât lui, din Avram în Avraam, cât şi numele soţiei lui, din Sarai în Sara. Evenimentul este marcat de Dumnezeu prin promisiunea că Sara va avea un copil. Astfel, Dumnezeu Îşi păstrează legământul faţă de Avraam, dăruindu-i fiu pe Isaac. Ca atare, când Avraam avea 100 de ani, Sara a născut pe Isaac. Sara a murit în Kiryat Arba – Hebron, la vârsta de 127 de ani, şi a fost înmormântată în peştera lui Efron Hititul, cumpărată de Avraam.

strămoaşa celei binecuvântate.[9] Lia şi ea este admirată că prin ea s-a făcut mamă a Aceluia prin care Cel veşnic a venit pe lume după trup.[10] Debora este lăudată, fiind o strategă mai presus de firea ei.[11] Elisabeta aşişderea se porneşte spre binecuvântare, purtând în pântece pe Mergătorul înainte, care a săltat mişcat de lucrarea harului.[12] Maria este salutată, pentru că e mama, slujitoarea, norul, casa şi Chivotul Domnului: mamă, pentru că a născut pe Cel Care a voit să vină în lumea noastră; slujitoare, pentru că s-a învrednicit să fie slujitoare a Celui Care s-a făcut om pentru noi; nor, pentru că a fost umbrită de Duhul Sfânt şi a zămislit pe Acela pe Care L-a născut fără durere; palat, pentru că Logosul Tatălui a împlinit în ea taina eternă ca într-o cămară împărătească; chivot, pentru că a purtat în pântece, nu legea, ci pe Legiuitorul.[13] Pentru aceasta toate neamurile să-i zicem: „*binecuvântată eşti*

---

[9] Rebeca a fost soția lui Isaac şi mama lui Iacob. Tatal Rebecăi a fost Betuel, fiul lui Nahor, fratele lui Avraam. Informațiile despre Rebeca le avem din Cartea Genezei 24-28. Când Avraam a dorit să caute soție pentru Isaac, fiul său, el şi-a trimis servitorul în oraşul său natal, Aram. Servitorul a ajuns la un izvor şi s-a rugat lui Dumnezeu să-i dea un semn după care să aleagă ca soție stăpânului său. Astfel, Dumnezeu a rînduit pe Rebeca. După ce aceasta a primit permisiunea tatălui şi fratelui ei, a mers în Canaan să-i fie soție lui Isaac. La 20 de ani de la căsătorie, Rebeca a născut lui Isaac doi fii, pe Esau şi pe Iacob. Mai târziu ea a sprijinit pe Iacov să primească binecuvântarea de la Isaac şi să primească dreptul de întâi născut.

[10] Lia este fiica lui Laban şi soția lui Iacob.

[11] Debora a fost aleasă de Dumnezeu pe vremea judecătorilor lui Israel. Ea a fost peste Israel şi profet şi judecător aşa cum ne spune Scriptura: „*copiii lui Israel se suiau la ea ca să fie judecați*”.[11] Deci, Debora lua decizii, atât pentru bărbați, cât şi pentru femei, înfruntând uneori scepticismul bărbaților, cum este cazul lui Barac (Judecători 4).

[12] Luca 1, 40.

[13] Chivotul Legământului sau Chivotul Legii este cel mai important obiect de cult din Cortul Mărturiei. El este diferit de alte obiecte din acest sanctuar de închinare şi foarte important pentru poporul iudeu. În timpul peregrinării prin pustie, iudeii purtau Chivotul Legii permanent cu ei, până la construirea templului din Ierusalim. După construirea templului, Chivotul Legii a fost aşezat în Sfânta Sfintelor. El era aici semnul vizibil al prezenței lui Dumnezeu în mijlocul poporului. Totodată el închipuia şi semnul văzut al alianței dintre Iahve şi Israel. De aceea, el se numea şi Sicriul Legii, Arca Mărturiei sau Tabernacol. După cartea Exod 25, 10-22; 37, 1-9, Chivotul avea forma unei cutii de lemn de salcâm, lungă de doi coți şi jumătate, lată de un cot şi jumătate şi înaltă de un cot şi jumătate. Era placat cu aur şi prevăzut cu inele prin care se treceau bare ce serveau la transportul lui. Capacul Chivotului era din aur şi avea la extremități fixați doi heruvimi cu aripile întinse. Acest capac se bucura de o cinstire deosebită, fiind numit „tronul împăcării sau al îndurării”, deasupra căruia trona Iahve şi de unde se descoperea poporului. În acest Chivot se păstrau: tablele legii, vasul de aur cu mană şi toiagul lui Aaron. Chivotul, ca toate obiectele din Vechiul Testament, prefigura pe Maica Domnului, cea care a purtat în pântecele ei pe Fiul lui Dumnezeu. Deci, precum în Legea Veche Chivotul conținea legea, mana şi toiagul preoției, în Noul Testament Născătoarea de Dumnezeu este mai presus de acest Chivot şi primeşte în sine Cuvântul vieții prin lucrarea Duhului Sfânt. Ea este, în felul

tu între femei",[14] tu care singură ai vindecat mâhnirea Evei, tu care ai şters lacrimile celor necăjiți, tu care singură ai arătat izbăvirea întregii lumi, tu care ai primit în pântecele tău perla cea de mare preț,[15] tu care singură dintre femei ai zămislit fără ispită bărbătească şi ai născut fără durere, tu care ai născut pe Emanuel, aşa cum numai El Însuşi a voit. Tu eşti binecuvântată între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău,[16] adică fructul nu sământa, floarea nu durerea. Din tine, Cel neîncăput cu firea S-a unit cu creatura; Cel Care este de aceeaşi ființă cu Tatăl şi împreună şezător cu El pe tronul slavei S-a făcut egal cu noi după firea umană; Soarele dreptății, Care străluceşte toate neamurile, a venit în lumea noastră întunecată şi a stat în umbra morții. Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău.

Reprezentând toate neamurile, profetul te-a lăudat, zicând: „*iată, Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuel*".[17] El a anunțat minunea şi n-a trecut sub tăcere felul împlinirii acesteia, căci a zis: „ea va naşte Fiu". El a proclamat, astfel, Naşterea şi n-a afectat exactitatea împlinirii ei.

Să lăudăm, deci, fraților, lăcaşul sufletului nostru. Să primim cu credință şi fără ezitare pe Cel Care a primit ca lăcaş pântecele Fecioarei, fără să fie forțat de ceva.

Şi voi femeilor, care ați fost renăscute în Hristos, care ați lepădat toată necurăția păcatului şi care v-ați făcut părtaşe binecuvântării Preasfintei Maria, primiți, şi voi, în adâncurile credinței voastre pe Cel Care S-a născut din ea. Căci după ce pântecele ei a fost curățit prin har, Fecioara Maria a primit în interiorul ei pe Împăratul cerurilor, făcând-o vrednică în întregime de această demnitate împărătească.

Cine nu adoră, fraților, pe Cuvântul lui Dumnezeu? Cine nu preamăreşte pe Dumnezeu Care S-a făcut om pentru noi? El este Acela Care Se numeşte Emanuel. Tatăl a descoperit pe Acest Emanuel. Isaia L-a arătat servindu-se de degetul proorociei. Pe Acesta, Fecioara L-a purtat în pântece,

---

acesta, Chivotul unirii omului cu Dumnezeu şi protectoarea creştinilor în toate laturile vieții lor. Preacurata, chivot al făgăduinței, este cea prin care Fiul ei ne-a dat posibilitatea să fim hrăniți cu trupul şi sângele Său, pâinea vieții, şi să fim moştenitori ai harului Său, El fiind Arhiereul Cel veşnic şi Mântuitorul sufletelor noastre. Deci, Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu poartă în sine atât Legea dată de Dumnezeu, cât şi pe Legiuitorul acesteia, pe Fiul lui Dumnezeu înomenit.

[14] Luca 1, 28.

[15] Imaginea perlei din literatura siriacă, mai ales la Sfântul Efrem Sirul.

[16] Luca 1, 42.

[17] Isaia 7, 14.

fără să fie forțată de ceva. Pe Acesta Arhanghelul Gavriil L-a anunțat. Pe Acesta pântecele Fecioarei L-a zămislit fără de împreunare bărbătească.

O lucruri mai presus de cuvânt! Pământ, care ai fost în legătură cu plugarul, dar n-ai fost întinat! Sămânță, care ai fost ascunsă! O minune, pe care lumea n-a văzut-o vreodată! Fecioara a zămislit; Fecioara a purtat în pântece; Fecioara a născut; Fecioara a adus pe lume; Fecioara a rămas fecioară.

Niciuna din aceste minuni, fraților, n-a rămas statornică prin ea însăşi. Marea s-a despărțit, dar din nou s-a închis la loc. Deşertul a dat mana, dar a revenit la natura lui deşertică. Iordanul s-a întors, dar din nou a curs mai departe. Soarele s-a oprit pe cer la Gabaon, dar din nou şi-a reluat cursul său. Şi niciuna din aceste minuni n-a rămas minune permanentă.

Fecioara însă a născut, singurul lucru unic şi cea mai mare minune! Fecioara a născut fiind fecioară şi a rămas fecioară, minune preamărită!

Este o mare taină faptul că Dumnezeu S-a făcut om. Şi care este folosul?

Astăzi lumina zilei a răsărit; astăzi soarele dreptății s-a născut şi lumina inteligibilă s-a adăugat la lumina sensibilă. Întunericul a fost alungat şi creația s-a înoit. Diavolul a fost învins. Umbra legii a trecut. Ceea ce a fost zguduit s-a stabilizat. Profețiile au luat sfârşit. Sabia răzbunării a fost alungată. Cuvântul lui Dumnezeu S-a deşertat pe Sine, cu toate că nu este subiectul deşertării, luând chip de rob.[18] Cel Care S-a întrupat S-a făcut trup din cauza legii; căci Cuvântul S-a făcut trup.[19] Cel Care nu poate fi atins din cauza naturii Sale nevăzute S-a lăsat atins de oameni. Cel Care este fără de început S-a făcut om supus începutului pământesc. Cel Care este fără de ani creşte cu vârsta. Cel Care este imuabil creşte trupeşte. Cel Care este bogat S-a născut într-o iesle sărăcăcioasă. Cel Care acoperă cerul cu nori a fost înfăşat în scutece. Împăratul S-a culcat în iesle. Cel Care S-a născut din Tatăl fără de mamă S-a născut om fără de tată. Litera coboară, duhul se ridică. Cel Care este nevăzut în înălțimile cerului nu este atins de întinăciune jos pe pământ, naşterea arătând nedespărțirea firilor. Emanuel Se arată desăvârşit. Acesta, pântecele Mamei l-a încăput fără schimbare. Pântecele Fecioarei s-a făcut mai desfătat decât cerurile purtând pe Cel necuprins de ceva. Fecioara poartă pe Cel Care ține toată lumea; poartă pe Cel Care ține în mâinile Sale toate marginile pământului; poartă mântuirea întregii lumii. Cu adevărat Fecioară, care a purtat în pântecele ei preacurat pe Dumnezeu Care S-a făcut trup, este o mare taină.

[18] Filipeni 2, 7.
[19] Ioan 1, 10.

Şi aceasta, fraţilor, s-a petrecut pentru că Dumnezeu, Creatorul universului, a voit să Se facă om din dragoste pentru oameni. Îngerul a călcat legea şi din cauza lui Domnul nu S-a făcut înger. Arhanghelul a călcat porunca, dar n-a roşit de cinstea celui care a căzut. Pentru ce? El era liber de dureri. Omul a căzut din strălucirea chipului şi s-a făcut om păcătos pentru că n-a vrut să recunoască, în urma căderii, chipul pe care satan l-a corupt datorită greşelii lui.

Dar tu ai cunoscut cinstea Celui Care a venit, tu ai admirat taina iconomiei Lui, cea primită prin credinţă.

Fă sărbătoare, dar nu pământească, ci divină!

Să ne bucurăm cu toţii. Să preamărim pe Cel Care a venit în lume, deşi este mai presus de lume. Să ne bucurăm duhovniceşte. Să zicem cu David proorocul, toate popoarele să laude pe Domnul, să bată din palme toate neamurile, pentru că „*Domnul este Preaînalt, înfricoşător, Împărat mare peste tot pământul*”.[20]

Preamăriţi-L neîncetat, că este Creatorul tuturor şi Împăratul, Stăpânitorul tuturor, mare şi atotputernic, fără asemănare pe pământ.

Dumnezeu S-a întrupat. Unde sunt acum demonii? Au fugit. Unde este satan, stăpânitorul întunericului? A fugit. L-am văzut căzând din cer, ca un fulger.[21] Adevărul profetic a ajuns la maturitate. Alungarea diavolilor a sosit.

Singur pântecele Fecioarei a primit o Naştere glorioasă şi toate gurile defăimătorilor au fost închise. O singură dată Fecioara a născut şi dintr-odată au încetat toate defăimările. Fiul Unic S-a făcut om, în afară de păcat, nu imaginar, nici iluzoriu, ci adevărat, luând trup şi suflet raţional. El a luat chipul meu ca să-l imprime de sfinţenie şi să facă trupul nemuritor. Să se îndepărteze toţi răstălmăcitorii adevărului. Toţi să se risipească şi să nu mai fie. Nici iudeii care bârfesc pe Mântuitorul crucificat; nici păgânii, care se închină demonilor; nici cei care caută să coboare pe Creatorul la nivelul creaturii; nici Sabelienii;[22] nici Arie, care desparte firea divină indivizibilă;[23]

---

[20] Psalmul 46, 2.

[21] Luca 10, 18.

[22] Sabelie, eretic de la sfârşitul secolului II şi începutul secolului III, susţinea că există doar un singur Dumnezeu care se manifestă ca Tată, în Vechiul Testament, ca Fiu în Întrupare şi ca Duh Sfânt în timpul Pogorârii asupra Apostolilor la Rusalii. Însă numai dacă ne gândim la vederea Sfântului Ştefan din timpul pătimirii sale vom vedea clar mărturia Bisericii împotriva acestuia care confunda Persoanele şi Ipostasele Preasfintei Treimi. Căci, „*dacă Dumnezeu ar fi săvârşit vedenia numai pentru folosul lui Ştefan,* zice Asterie al Amasiei, *era de ajuns numai vocea din cer, cum s-a întâmplat mai înainte în timpul Botezului Domnului (Matei 3, 17) [...] Acum, însă, S-a arătat lui Ştefan în vedenie pentru alte pricini, şi, mai cu seamă, având în vedere rătăcirea lui Sabelie [...] care avea să introducă în lume amestecul Ipostaselor Sfintei Treimi*”. Această vedere îi descoperă Sfântului Ştefan pe

nici Macedonie, care separă pe Duhul Sfânt;[24] nici Fotin şi Marcel al Galatiei,[25] nici Paul de Samosata,[26] aceşti ticăloşi creatori de erezii, care zic

---

Dumnezeu în Treime de Persoane, nu doar Tatăl şi Fiul de-a dreapta Sa, ci şi pe Sfântul Duh împreună cu Ei, deoarece, atunci când „*cauți prezența Duhului, uită-te puțin mai sus de pietre şi de uciderea lui Ştefan şi vei găsi că Duhul vorbeşte înainte de a avea loc vedenia; El este împreună cu Ştefan şi pregăteşte mai departe pe atlet*", iar dacă „*însă despre Sfântul Duh s-a scris mai înainte şi în urmă a vorbit Tatăl şi Fiul, schimbarea ordinii persoanelor nu pângăreşte deloc credința. Scriptura obişnuieşte să facă lucrul acesta*" (Vezi ASTERIE AL AMASIEI, *Omilii şi predici*, trad. din limba greacă veche şi note de preotul profesor Dumitru Fecioru, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 2008, p. 168-170).

[23] Arie era originar din Libia Egiptului. În tinerețe a fost instruit în filozofie de preotul Lucian din Antiohia, un adept al lui Paul de Samosata, avându-i colegi de studii pe Eusebiu de Nicomidia, Maris de Calcedon, Teognis de Niceea şi Leontie al Antiohiei. Datorită acestui fapt este considerat ca discipol indirect al lui Paul de Samosata şi de aceeaşi erezie cu el. După terminarea studiilor, a venit în Alexandria Egiptului, unde, a fost hirotonit diacon de episcopul Petru, apoi preot de episcopul Achila. Învățătura sa eretică a adus multe suferințe şi griji Bisericii creştine. Ereticul învăța că Fiul lui Dumnezeu nu este de aceeaşi natură cu Tatăl. El este o creatură superioară tuturor creaturilor. Fără să țină cont de descoperirile dumnezeieşti şi de învățăturile Părinților, Arie interpreta după bunul său plac învățătura Bisericii şi considera că Dumnezeu-Tatăl este singurul principiu necreat şi nenăscut. Denumirea de Tată cuprinde inevitabil în Sine superioritatea față de Fiul. Logosul e creat din voința Tatălui, nu din ființa Lui, ci din nimic, fiind prima Sa creatură. El are existența înainte de timp, dar nu din eternitate, căci a existat un timp când El nu era. Deşi Fiul este după ființa Sa o creatură, schimbabil, mărginit, imperfect şi chiar capabil de a păcătui, El se bucură totuşi de cinstea cea mai mare, deoarece prin El Dumnezeu a creat toate, chiar şi timpul. În felul acesta, considera ereticul, scopul pentru care Dumnezeu L-a creat pe Fiul este creația lumii, fiindcă Tatăl nu putea crea universul material decât cu ajutorul unei ființe intermediare. Această învățătură eretică este de sorginte gnostică, după care materia este rea în sine, iar Dumnezeul Suprem nu se poate atinge direct de materie, căci s-ar întina de aceasta. La creație, Fiul, după Arie, a primit măreția şi puterea creatoare a Tatălui. El poate fi numit şi Dumnezeu, având în vedere faptul că harul divin pe care L-a primit de la Tatăl l-a făcut un Fiu adoptiv al Lui. În consecință, Fiul are o divinitate împrumutată din divinitatea Tatălui, El nefiind decât o creatură (A se vedea † Prof. Univ. Dr. IRINEU POPA, Arhiepiscopul Craiovei şi Mitropolitul Olteniei*, Iisus Hristos este acelaşi, ieri şi azi şi în veac*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2010).

[24] Macedonie a ajuns episcop al Constantinopolului după moartea episcopului Alexandru, în anul 336. Arienii, prietenii săi, l-au susținut împotriva candidatului ortodox, Sfântul Pavel Mărturisitorul, succesorul de drept al lui Alexandru. Istoricul Socrat spune despre acest eretic astfel: „*Ceea ce a săvârşit Macedonie în numele creştinătății au fost ucideri, bătălii, întemnițări şi războaie civile*". Macedonie, ca susținător al ereticilor arieni şi semiarieni, refuza să recunoască dumnezeirea Duhului Sfânt. După moartea lui, urmaşii săi s-au numit macedonieni sau pnevmatomahi, luptători împotriva Duhului Sfânt. Deci, pnevmatomahii sau macedonienii n-aveau o doctrină bine precizată. Ei admiteau Dumnezeirea Tatălui şi a Fiului, cei mai mulți acceptau consubstanțialitatea Fiului cu Tatăl, dar refuzau să recunoască consubstanțialitatea Sfântului Duh cu Fiul şi cu Tatăl şi negau Divinitatea Lui, socotindu-L doar „Duh" sau „Spirit", superior naturii spirituale a îngerilor.

că Domnul Hristos este un om simplu, defăimând cinstea naşterii feciorelnice, blasfemiind pe Emanuel şi negând profeţia.

Să-i întrebăm pe aceştia de unde au învăţat acestea. Ei vor răspunde, pentru că suntem stânjeniţi de trup. Dar, evreii şi samaritenii n-au suferit oare de aceeaşi boală, cărora tu ereticule te asemeni, deşi zici că tu crezi în dumnezeirea Lui? Chiar demoni au suferit, căci strigau, zicând: „*Ce ai Tu cu noi, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuieşti?*”[27] Deci, n-ai ruşine, ereticule, de Acela Care Păstor fiind S-a făcut oaie din pricina ta şi că deşi este Soare al dreptăţii S-a făcut ca o lampă aprinsă cum zice Ioan? El a venit să te caute pe tine cel pierdut şi să te ridice pe umerele Sale, purtându-te cu iubire. El S-a făcut poartă ca tu să intri prin ea fără greutate. El S-a făcut izvor şi a venit la tine ca să te spele de întinăciunea păcatului. Cântă imnul de slavă al profetului, care a răsunat în toată lumea: „*Binecuvântat este Cel Care vine întru numele Domnului*”,[28] Cel Care este şi Cel Care a venit din nou.

Învaţă-i, profetule, cine este Dumnezeu şi Mântuitorul Care S-a arătat nouă. Căci nu fără inspiraţie divină profetul a proclamat mai înainte pe Cel Care vine şi a arătat pe Cel Care este aproape. Aşa că venirea Domnului Iisus Hristos, într-adevăr, a uşurat prin cruce furtuna care a luat început prin lemn.

Roşiţi, deci, toţi ereticii pentru îndelunga răbdare a Domnului. Iată, o fecioară muritoare a atins pe Dumnezeu cel inaccesibil: îmi este cu neputinţă, datorită minunii, să spun cum a avut loc acest lucru. Domnul

---

[25] Marcel de Ancira, eretic din secolul al IV-lea. A trăit în timpul împăraţilor Constantin şi Constanţiu şi a luat parte la Sinodul I Ecumenic (325), unde a luptat cu râvnă împotriva arianismului. El susţinea, contra arienilor, că Logosul era în Tatăl înainte de facerea lumii, pregătind în mod intelectual lumea în interiorul Tatălui. Marcel nu admitea învăţătura despre trei Ipostase, ci prefera expresia „Monada care se amplifică”. Interpretând în sens strict cuvântul „homousios”, el neagă faptul că Fiul e născut şi că e Persoană. După eretic, Fiul lui Dumnezeu nu exista înainte de Întrupare. Marcel a fost condamnat definitiv ca eretic la Sinodul II Ecumenic, de la Constantinopol.

[26] Paul de Samosata, eretic de origine siriană, a trăit în secolul al III-lea. A fost episcop al Antiohiei. Învăţătura sa eretică se îndrepta împotriva celor trei Persoane ale Preasfintei Treimi negând caracterul distinct al Persoanei Fiului şi a Sfântului Duh de Persoana Tatălui. Pavel de Samosata interpreta deci pe Logosul lui Dumnezeu ca pe o însuşire a lui Dumnezeu-Unul. După el, Dumnezeu este Unul şi are numai o faţă, de aceea Fiul nu poate să fie Dumnezeu, ci numai o apariţie a însuşirii lui Dumnezeu, numită Înţelepciune, Duh sau Logos. Pentru eretic, Logosul nu este un Ipostas propriu, ci este impersonal, ca şi raţiunea în om. Aşadar, caracterul impersonal al Logosului arată că Logosul nu este o altă Persoană deosebită de Tatăl, ci face parte din Dumnezeu.

[27] Matei 8, 29.

[28] Psalmul 117, 26.

Însuşi a coborât cu adevărat, a venit cum singur a dorit. Dacă nu S-ar fi îmbrăcat în mine, nu m-ar fi eliberat de pedeapsa celui dintâi creat.

Nimeni să nu se gândească că venirea Sa ar fi fost un lucru greu de făcut pentru Dumnezeu, Care S-a făcut om. Aşa cum nu este o nedreptate pentru constructor să rămână în casa pe care a construit-o, aşa nici El n-a simţit o greutate atunci când S-a făcut om. Căci, după cum zidind pe Fecioara nu S-a întinat, nici atunci când S-a pogorât în pântecele ei nu S-a spurcat.

Într-adevăr, Adam, când a păcătuit în Paradis, a pierdut slava cerească şi prin el pământul a fost condamnat să odrăslească spini şi pălămidă. Şi nu numai această muncă grea ne-a venit datorită greşelii lui, ci ne-a şi condamnat la moarte şi stricăciune. Satan ţinea condamnarea ca pe un trofeu, servindu-se de ea pentru a tulbura rânduiala firii noastre. El dădea trupul plin de suferinţe morţii, iar moartea îl arunca iadului, care-l păzea în tainiţele ei. Noi eram astfel în pericol de a ne stinge definitiv din existenţa noastră. Profetul, văzând că nu este în nicio altă parte nădejde de vindecarea durerilor şi a suferinţelor noastre, a proorocit venirea Doctorului tuturor durerilor, zicând: „*Doamne, pleacă cerurile şi Te pogoară*”.[29] Tu, Cel Ce şezi pe heruvimi, *arată-Te... Deşteaptă puterea Ta şi vino să ne mântuieşti pe noi*”.[30]

De acum satan s-a întristat pentru că moartea a fost distrusă, iar tiranul se vaietă, zicând: s-a sfârşit cu domnia mea. Iată, pe cel care altădată îmi era rob mi-a fost smuls de el cu tărie. După ce mi l-a luat din legăturile mele, m-a alungat din ceruri ca şi când n-aş fi fost un luptător. Mai mult, după ce S-a îmbrăcat cu acest trup, asupra căruia am domnit, El m-a împins în adâncuri şi m-a legat acolo. Eu, care nu sunt supus frumuseţii femeilor şi care ispitesc ochii spre impuritate, după ce El a coborât în trup, a urcat fecioria la înălţime. Eu, care am incitat pe oameni să cânte cu instrumente muzicale pentru stârnirea plăcerilor lor, după ce a coborât din cer, El a oprit muzica mea să răsune. Eu, care am făcut să alerge caii în circuri într-o uimire nebună, după ce El a coborât din cer a făcut pe Apostoli să alerge în locul acestora în toată lumea. Aşa că după ce m-a împilat din toate părţile, am fost deposedat de întreaga mea putere.

El mi-a răpit pe Pavel care lupta cu Dumnezeu şi l-a arătat învăţător îmbrăcat în Hristos. Eu, care am fost omorâtor de oameni, căci am îndemnat pe evrei să lupte împotriva lui Dumnezeu, El m-a despărţit de slava îngerilor

[29] Psalmul 143, 5.
[30] Psalmul 79, 2.

şi a grațiat pe tâlhar cu cuvântul Său, după care l-a pus să păzească Raiul.[31] El a făcut pe femeia adulteră să fie înfrânată. Deci, pe cea care eu am împins-o la necurăție, El a uns-o cu mirul fecioriei şi a făcut-o locuitoare a Împărăției cerurilor. El a atras pe magii mei din țara perşilor spre adorarea Lui. Eu am luptat împotriva Lui când era răstignit pe cruce, anunțând moartea Lui, dar am fost ruşinat de isprava mea. Când moartea a văzut puterea Lui, n-a mai putut să stăpânească asupra Lui, ci a fost biruită definitiv.[32] Morții de acum se ridică împotriva mea şi râd de slăbiciunea mea, numindu-mă tatăl nedreptății. Înviind după trei zile, El a răscumpărat din moarte pe toți care au crezut în venirea Lui. Deci, acum când sunt înlănțuit şi după ce am fost aruncat în Tartar,[33] toți sărbătoresc biruința Lui, zicând: „*Domnul împărăţeşte: să tremure popoarele*".[34] A Lui este mărirea şi puterea în vecii, vecilor. Amin!

(Dr. ION FRASIN[35])

[31] Mântuitorul Hristos, pe cruce, a zis tâlharului de-a dreapta Lui, răstignit împreună cu El: „*Adevărat grăiesc ţie, astăzi vei fi cu Mine în Rai*" (Luca 23, 43).

[32] Sfântul Apostol Pavel a vorbit despre biruința Mântuitorului Hristos asupra morții şi a iadului, astfel: „*Moartea a fost înghițită de biruință. Unde îți este, iadule, biruința ta? Unde îți este, moarte, boldul tău?*" (I Corinteni 15, 54-55).

[33] În mitologia greacă Tartar „*este cea mai joasă regiune a lumii, fiind atât de adânc sub pământ pe cât este pământul sub cer… Tartar este descris ca fiind un loc întunecat, umed, trist, înconjurat de un zid de bronz, iar după acesta un strat triplu de noapte*". Sfântul Apostol Petru ne spune că diavolul a fost înlănțuit în Tartar: „*Căci dacă Dumnezeu n-a cruțat pe îngerii care au păcătuit, ci, legându-i cu legăturile întunericului în iad, i-a dat să fie păziți spre judecată*" (2 Petru 2, 4). Locul demonilor este în adâncurile iadului, acolo unde Domnul i-a legat pentru ziua cea mare a judecății. Acest adânc este redat de Apocalipsă ca fiind aşezământul în care îngerul Domnului a legat pe mii de ani „*pe balaur, şarpele cel vechi, care este diavolul şi satana. Aici l-a aruncat în adânc şi l-a închis şi a pecetluit deasupra lui, ca să nu mai amăgească neamurile, până ce se vor sfârşi miile de ani. După aceea, trebuie să fie dezlegat câtăva vreme*" (Apocalipsă 20, 2-3).

[34] Psalmul 98, 1.

[35] Universitatea din Craiova.